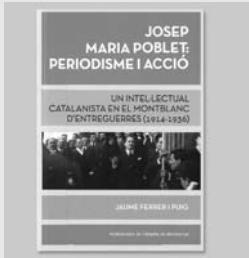

ssenyeyes

Jaume FERRER PUIG
Josep Maria Poblet:
periodisme i acció.
Un intel·lectual
catalanista en
el Montblanc d'entre-
guerres (1914-1936)
 Barcelona: PAM, 2018. 316 p.

L'estudi pioner de l'autor sobre el republicà montblanquí Poblet Guarro mostra la rellevància de la relació entre la construcció d'una xarxa de difusió (el periodisme) i una dinàmica sociabilista, el condicionament de les quals no pot ser ignorat en el bastiment d'idees i imaginaris nacionalment hegemònics.

La recerca es concreta en aquest sentit, és a dir, en quina mesura la idealitat cultural condiona el programa ideològic de modernització catalanista («cultura del catalanisme»), socialitzat periodísticament, cosa que cal analitzar autònomament respecte del sistema comunicatiu d'un pol urbà que vol actuar com a capital d'un país.

La part més substancial de la biografia intel·lectual de Josep Maria Poblet i Guarro situa una estructura cultural, encara agrària, en el mapa conceptual del noucentisme republicà dels anys trenta. El període fonamental, 1914-1936, s'explica de manera aprofundida al voltant de la «Catalunya-ciutat» i, en conseqüència, es palesa la lluita de Poblet –i del conjunt dels republicans que acabaren ingressant a Esquerra Republicana– per establir un espai cívic a partir de la democratització cultural, motor de qualsevol avenç polític substancial. Per aquest motiu, la recerca detalla matèries civilistes (educació, lectura, patrimoni) i els àmbits d'opinió (de *L'Escut* a *Aires de la Conca*) en què Poblet incidí amb voluntat de substituir costums i mentalitats atàviques, la reproducció de les quals qüestionava qualsevol intent de regeneració social. La relació entre premsa i associacionisme catalanista permet entendre que rere una actitud política existeix un relat, una «literaturització del passat», com esmenta Ferrer Puig, que es volia dominant, i que des de 1903, amb la fundació de l'Associació Catalanista de Montblanc, anà bastint una idea col·lectiva –idealitzada, però eficaçment nacionalitzadora– que qüestionava la mentalitat ruralista. Poblet i Guarro, com mostra Ferrer, era hereu cultural dels primers catalanistes montblanquins de *La Conca de Barbarà* (1903-1908).

XAVIER FERRÉ. ISOCAC/URV

Manuel LLADONOSA;
Marc MACIÀ
IEI 75 anys
 Lleida: Institut d'Estudis Ilerdencs, 2018. 195 p.

Amb motiu del 75è aniversari de la seva fundació, l'Institut d'Estudis Ilerdencs va encarregar l'elaboració d'una història de la institució. Es tracta d'un període certament complicat, de la dictadura al postautonomisme, que els autors aborden amb gran coneixement de causa; de fet el llibre és molt més que una història de l'IEI.

L'Institut va ser fill de la Guerra Civil, ja que aquesta també va ser un combat per la cultura i per les idees. Aquest origen en va marcar la trajectòria, tant per l'estreta vinculació amb la Diputació com pel pes que sempre hi van tenir els consellers de número, un càrrec honorífic, gratuït i vitalici.

Tanmateix, els autors, amb encert, ens ofereixen una anàlisi acurada de les arrels personals, socials i culturals dels homes que van posar en marxa la institució. Des d'aquest punt de vista, s'assenyala que la guerra no només va representar un combat per cultura, sinó que també va facilitar un canvi de personal i d'influències. Fora d'aquestes consideracions, s'analitza el paper de l'IEI com a acadèmia, com a centre de recerca (sovint supeditada als interessos dels consellers) i com a difusora de la cultura. El balanç que fan els autors és exhaustiu, alhora que assenyalen els límits de l'entitat. Posen en valor, substancialment, les aportacions en el camp de les ciències naturals i analitzen amb cert deteniment l'activitat en el camp de l'arqueologia, on va tenir, durant anys, un paper destacat (i potser no sempre encertat).

A partir dels anys seixanta, l'IEI va haver de fer front a un entorn canviant i ho va aconseguir a mitges. S'hi van introduir novetats importants (una càtedra de cultura catalana), però alhora fou incapaç de reformar els vells estatuts, responsabilitat que compartia amb la Diputació. El llibre es tanca amb una anàlisi extensa del debat encetat als inicis de la Transició i que va abocar a la reforma aprovada el juliol de 1986. Cal suposar que el balanç d'aquesta etapa es farà en un nou lliurament.

JAUME BARRULL PELEGRÍ. Universitat de Lleida